

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ**

**НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ
ДЕРЖАВНОГО БУДІВНИЦТВА ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ**

ОСНОВИ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

ПРОГРАМА

**додаatkового вступного випробування у формі іспиту для вступників
на навчання за освітньо-науковою програмою підготовки докторів філософії
за спеціальністю 081 «Право» на основі ступеню магістра (спеціаліста),
здобутого з іншої галузі знань (спеціальності)**

Харків

2022

Додаткове вступне випробування (іспит) «Основи держави і права» є вступним випробуванням, спрямованим на демонстрацію вступником знань, умінь і навичок щодо використання понятійно-категоріального апарату юриспруденції в подальшій освітньо-науковій діяльності.

Результатом проведення вступного випробування має стати комплексна оцінка компетентностей вступника щодо:

- розуміння найбільш важливих закономірностей виникнення та тенденцій розвитку держави і права, їх структурно-функціональних характеристик;
- формування власних суджень та вміння використовувати юридичний понятійно-категоріальний апарат, необхідний для подальшого вивчення юридичних навчальних дисциплін та майбутньої професійної діяльності;
- можливості застосування практичних навичок інтерпретації і застосування основних положень нормативно-правових актів різних галузей національного законодавства та міжнародного права.

Завдання на додатковому вступному випробуванні «Основи держави і права» спрямовуються на перевірку:

- знань сутності і призначення держави, форм і функцій права, загальних засад галузевого правового регулювання суспільних відносин;
- розуміння структури системи права і системи законодавства, поняття правової системи та зв'язків між її основними елементами;
- умінь тлумачити й застосовувати правові норми та принципи, сприяти реалізації прав людини і впровадженню вимог верховенства права у суспільну, передусім юридичну, практику.

Додаткове вступне випробування проводиться для осіб, які вступають до аспірантури на основі здобутого ступеню магістра (спеціаліста) з іншої галузі знань (спеціальності). Воно передує вступному іспиту зі спеціальності, вступному іспиту з іноземної мови та презентації дослідницьких пропозицій (досягнень).

Додаткове вступне випробування проводиться у формі усного іспиту. Оцінювання знань вступника здійснюється за 100-бальною шкалою: 90-100 балів – «відмінно», 80-89 балів – «дуже добре», 70-79 балів – «добре», 60-69 балів – «задовільно», 59 і менше балів – «незадовільно». Якщо вступник одержав менше 60 балів, він втрачає право участі у конкурсі і не допускається до складання вступних випробувань. У разі успішного складання додаткового вступного випробування вступник допускається до складання вступних випробувань.

«Основи держави і права»

1. Основи теорії держави. Основні теорії походження держави. Поняття й ознаки держави. Функції держави. Державний апарат і державний механізм: поняття, структура, принципи організації та діяльності. Принцип державного суверенітету. Поняття та види форми держави. Типологія форм державного правління. Види монархій та республік. Типологія форми державного устрою. Унітарна держава. Види складних держав. Політичний режим. Демократія. Види антидемократичних правових режимів. Поняття та ознаки правової держави та громадського суспільства.

2. Основи теорії права. Право в системі соціальних норм: поняття та основні риси. Об'єктивне і суб'єктивне право. Поняття та елементи системи права. Норма права: поняття, ознаки, структура та види. Загальна характеристика основних правових систем світу. Поняття і система джерел права. Нормативно-правові акти як джерела права: поняття та система. Поняття, зміст та види правовідносин. Форми реалізації норм права. Поняття, основні ознаки та види юридичної відповідальності.

3. Основи конституційного ладу України. Місце Конституції України в системі національного законодавства України: юридична сила та функції основного закону. Загальна характеристика Конституції України, порядок прийняття та внесення змін. Основи конституційного ладу України: поняття, система та правове закріплення. Конституційно-правове регулювання принципу верховенства права та законності в Україні. Принцип народовладдя та інститути безпосередньої демократії в Україні: поняття, види, правове регулювання. Правові засади, види та принципи виборів в Україні, основні стадії виборчого процесу. Принципи, підстави і порядок набуття громадянства України. Конституційно-правовий статус людини і громадянина: поняття та зміст. Система конституційних прав та обов'язків громадян України. Охорона Конституції України. Повноваження Конституційного Суду України.

4. Організація державної влади та місцевого самоврядування в Україні. Принцип поділу державної влади: правове регулювання, зміст та значення в організації та діяльності державного апарату. Загальна характеристика системи органів законодавчої, виконавчої та судової влади в Україні. Конституційний статус та функції Верховної Ради України. Конституційний статус та функції Президента України. Конституційно-правовий статус та функції Кабінету Міністрів України. Система органів виконавчої влади в Україні. Система судочинства в Україні. Поняття та принципи місцевого самоврядування в Україні. Система місцевого самоврядування в Україні. Гарантії місцевого самоврядування в Україні.

5. Основи публічного права. Співвідношення міжнародного та національного права України. Джерела міжнародного права: міжнародно-правовий договір, звичай, доктрина та судовий прецедент як джерела міжнародного права. Порядок підписання, ратифікації та денонсації міжнародних договорів України. Право Європейського Союзу, його джерела. Критерії членства в Європейському Союзі та порядок вступу до Європейського Союзу. Відносини України та Європейського Союзу. Угода про асоціацію з Європейським Союзом. Загальна характеристика бюджетної системи України. Загальна характеристика системи податків і зборів в Україні. Правове регулювання запобігання корупції в Україні. Система органів запобігання корупції в Україні. Поняття адміністративно-правової відповідальності, її підстави та санкції. Поняття та види кримінального покарання.

6. Основи приватного права. Класифікація прав людини. Покоління прав людини. Національна стратегія у сфері прав людини. Національні та міжнародно-правові механізми захисту прав людини. Європейський суд з прав людини: критерії прийнятності скарги та порядок виконання рішень в Україні. Правовий механізм забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків в Україні. Право власності в Україні: правове регулювання, форми та зміст. Поняття та види правочинів. Правове регулювання та принципи трудових правовідносин в Україні. Особливості правового регулювання служби в органах державної влади та місцевого самоврядування в Україні.

Рекомендована література:

1. Загальна теорія держави і права / М. В. Цвік, О. В. Петришин, Л. В. Авраменко та ін.; За ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України М. В. Цвіка, д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України О. В. Петришина. - Харків: Право, 2009. - 584 с.

2. Кравчук В. М. Теорія держави і права (опорні конспекти): Навч. посіб. - К.: Алерта, 2014. - 608 с.

3. Основи права: підручник / В.Д. Гапотій, О.А. Слишик.- 2-ге вид. із змінами та доп. - Мелітополь: Видавництво МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2019. - 882 с.

4. Теорія держави і права в схемах та таблицях: навчальний посібник / Кол. авт.; за заг. ред. Л. Р. Наливайко. — К.: «Хай-Тек Прес», 2020. — 296 с.

5. Теорія держави і права. Посібник для підготовки до іспитів / О.В. Петришин. - Харків: Право, 2018. - 186с.